

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot Itämeren kalakantojen TAC:sta vuodelle 2022

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot Itämeren kalakantojen TAC:sta vuodelle 2022 (E 73/2021 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Orian Bondestam, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Penina Blankett, ympäristöministeriö
- erikoistutkija Jari Raitaniemi, Luonnonvarakeskus
- toiminnanjohtaja Vesa Karttunen, Kalatalouden Keskusliitto
- toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- suojelupäällikkö, va. toiminnanjohtaja Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- ohjelmapäällikkö Sampsa Vilhunen, WWF Suomi

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 28.5.2021 neuvonsa vuoden 2022 TAC:sta Itämeren kalakannoille (sekä Pohjanlahden silakalle lisäksi vuodelle 2021), lukuun ottamatta Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden sekä Suomenlahden lohta ja läntistä turskakantaa, joita koskevat neuvot annetaan syyskuussa 2021.

ICES:n neuvot muodostavat perustan komission ehdotukselle vuoden 2022 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä. Komissio antaa neuvojen perusteella syyskuun alussa ehdotuksensa Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodelle 2022.

EU:n yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun perusasetuksen 1380/2013 artiklassa 2 olevan tavoitteen mukaan kalakantoja tulisi hyödyntää kestäväen enimmäistuoton MSY:n (Maximum Sus-

Valiokunnan lausunto YmVL 16/2021 vp

tainable Yield) mukaisesti vuoteen 2015 mennessä ja asteittain viimeistään vuoteen 2020 mennessä kaikkien kalakantojen osalta.

MSY määritellään ICES:n suosituksissa kalakannan kutukannan sekä kalakannan kalastuskuolevuuden perusteella. Kalakannan katsotaan olevan MSY -tilassa, kun kutukanta on määriteltyä kokoa suurempi ja kalastuskuolevuus määriteltyä tasoa pienempi.

ICES on kahden vuoden jälkeen jälleen pystynyt arvioimaan Pohjanlahden silakkakannan tilaa ja antamaan sitä koskevan analyttisen neuvon. Kannan koko on MSY -tilassa ja kalastuskuolevuus on huomattavasti raja-arvon alla.

ICES arvioi, että Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan kutukanta on edelleen heikentynyt tavoitetasoa pienemmäksi (ei kuitenkaan korjaavia suojatoimenpiteitä edellyttävää kokoa (Blim) pienemmäksi) ja kalastuskuolevuus merkittävästi tavoitetasoa suuremmaksi. Suurempaa vuosiluokka ei ole tullut vuoden 2015 jälkeen.

Riianlahden silakan kutukanta ylittää merkittävästi tavoitetasoaan, mutta läntinen silakkakanta on edelleen merkittävästi tavoitetasoja heikompi. Kilohailin kutukanta on tavoitetasossa, mutta kalastuskuolevuus tavoitetasoa suurempi.

ICES:n tiedoista käy ilmi, että itäisen turskan kutukanta on pienentynyt vuodesta 2015 lähtien ja on viimeisten neljän vuoden aikana ollut alle Blim arvon. Kalastuskuolevuus on kuitenkin pienentynyt vähäiseksi. ICES antaa varovaisuusperiaatteen perustuvan suosituksen 0 saaliista osa-alueilla 24—32.

Meritaimenen osalta EU:ssa ei tehdä päätöksiä TAC:sta. Itämerellä on satoja meritaimenkantoja, jotka vaeltavat rannikkojen lähivesillä. Tämän takia meritaimenkannat eivät muodosta yhteistä kalavaraa, jonka kattava sääteleminen EU:n vahvistamalla TAC:lla olisi tarkoituksenmukainen hoitotoimenpide. ICES toteaa meritaimenta koskevassa neuvossaan, että meritaimeneen kohdistuvaa kalastusta tulisi vähentää luonnonvaraisten meritaimenkantojen suojelemiseksi. Lisäksi on tarpeen kunnostaa meritaimenen elinympäristöjä ja poistaa vaellusesteitä. Suomessa luonnonvaraiset meritaimenet ovat merialueilla rauhoitettuja. Saaliiksi saa kaikessa kalastuksessa ottaa vain eväleikattuja (= istutettuja) meritaimenia.

Valtioneuvoston kanta

Peruskanta

Valtioneuvosto kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2022 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Valiokunnan lausunto YmVL 16/2021 vp

Pohjanlahden silakan TAC vuonna 2022

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy pistearvon 0,271 (vaihteluväli 0,206—0,272) perusteella siten, että TAC olisi 111 345 tonnia.

Pohjanlahden silakan TAC vuonna 2021

Valtioneuvosto kannattaa vuoden 2021 koskevan TAC:n korottamista ICES:n uudistetun neuvon ja Fmsy pistearvon 0,271 perusteella siten, että TAC korotettaisiin vuonna 2021 65 018 tonnista 117 485 tonniin.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy pistearvon 0,17 (vaihteluväli 0,12—0,21) perusteella siten, että TAC olisi 71 939 tonnia. Tästä määrästä vähennettäisiin Venäjän osuus ja otettaisiin huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus.

Riianlahden silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy ylemmän vaihteluvälin (0,24—0,38) perusteella siten, että otetaan huomioon pääaltaan ja Riianlahden välinen vaellus.

Läntisen silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon perusteella 0 tonniin tai vähäiseksi perustuen muihin tehokkaisiin kalastuksenrajoitustoimiin.

Kilohailin TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja MSY-pistearvon 0,31 (vaihteluväli 0,22—0,41) perusteella siten, että TAC olisi 291 745 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %) siten, että EU:n TAC olisi 262 337 tonnia.

Itäisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvoa siitä, että turskan kohdennetulle kalastukselle ei aseteta TAC:ia. Muussa kuin turskan kalastuksessa saatavalle turskan sivusaaliille olisi vuoden 2021 tavoin vahvistettava tarvittava noin 600 tonnin TAC. Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot uudestaan sitoutuvat turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että se ei muodostu pulonkaulalajiksi niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet. Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida.

Valiokunnan lausunto YmVL 16/2021 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valtioneuvoston kirjelmä käsittelee EU:n komission kansainvälisen merentutkimusneuvoston ICES:n neuvon perusteella antamaa ehdotusta Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodelle 2022. Ympäristövaliokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että kalastusmahdollisuudet tulee vahvistaa Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantojen monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Pohjanlahden silakka

Valiokunta pitää tärkeänä, että Pohjanlahden silakkakantaa koskeva tieteellinen tieto on saatu jälleen riittävälle tasolle, joten ICES on voinut antaa sekä vuodelle 2021 että 2022 neuvon, joka mahdollistaa TAC:n (suurin sallittu saalis, Total Allowable Catch) asettamisen MSY:n (kestävä enimmäistuotto, Maximum Sustainable Yield) mukaisesti. Valiokunta kannattaa kiintiön korottamista ICES:n uudistetun neuvon perusteella siten, että TAC korotettaisiin vuonna 2021 65 018 tonnista 117 485 tonniin, mikä merkitsee jopa 80 %:n lisäystä. Vuoden 2022 TAC olisi ICES:n neuvon mukaan 111 345 tonnia. Pohjanlahden silakkakanta on taloudellisesti Suomen kalatalouden tärkein kalakanta. Pohjanlahden silakkakanta on hyvässä tilassa, ja viime vuosina on syntynyt runsaita vuosiluokkia, jotka todennäköisesti ovat aiheuttaneet pyyntikokoisten silakoiden laihtumista. Tarkistettu kiintiösuositus vuodelle 2021 on olennaisesti suurempi kuin vuonna 2020 asetettu kalastuskiintiö. Tieteellisen tiedon vahvistumisella on suuri merkitys käytännössä, sillä kalastus on jouduttu keskeyttämään, kun kalastajakohtaiset kiintiöt rajattiin varovaisuusperiaatteen mukaisesti hyvin pieniksi. Valiokunta korostaa, että ICES:n tieteelliseen työhön on oltava riittävät resurssit, jotta on mahdollista taata perusta kestäväille kalakantojen kestäväen enimmäistuoton mukaiselle hyödyntämiselle.

Muiden merialueiden silakkakannat ja kilohaili

Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakan tilanne on heikentynyt edelleen. Valiokunta pitää siten valtioneuvoston tavoin välttämättömänä TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon perusteella siten, että TAC olisi 71 939 tonnia. Tästä määrästä vähennettäisiin Venäjän osuus ja otettaisiin huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus.

Valiokunta kannattaa myös valtioneuvoston tavoin Riianlahden silakan TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon perusteella siten, että otetaan huomioon pääaltaan ja Riianlahden välinen vaellus. Vastaavasti läntisen silakan osalta perusteltua on TAC:n vahvistaminen ICES:n neuvon perusteella nolnaan tai vähäiseksi perustuen muihin tehokkaisiin kalastuksenrajoitustoimiin. Itämeren kilohailikanta on pysynyt runsaana, ja se on tiheimmillään Suomen lähivesillä. TAC:n vahvistaminen on mahdollista ICES:n neuvon perusteella siten, että TAC olisi 291 745 tonnia.

Itäinen turskakanta

Vuosina 2020 ja 2021 itäisen turskan kohdennettu kalastus kiellettiin ja läntisen kannan kalastusta rajoitettiin merkittävästi. Itäinen turskakanta on pohja-alueiden hapettomuuden vuoksi edelleen heikossa tilassa erityisesti ydinalueillaan eteläisellä Itämerellä, eikä sille suositeta kalastuskiintiötä lainkaan. Valtioneuvosto korostaa, että turskan noin 600 tonnin suuruisen sivusaaliskin-

Valiokunnan lausunto YmVL 16/2021 vp

tiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Ympäristövaliokunta toteaa, että Itämerellä turskakantojen tilaan vaikuttavat kalastuksen ohella merkittävästi luonnonolosuhteet, kuten itäisen turskan ydinalueilla hapettomat pohja-alueet, ravinnon puute ja runsas loisten määrä. Suomen lähivesiltä pyydetty turskasaa- lis on pieni, joten Suomessa tehtävillä toimenpiteillä ei voida vaikuttaa merkittävästi turskakantojen tilaan.

Itämeren tilan parantaminen

Ympäristövaliokunta korostaa yleisesti, että toimet koko Itämeren tilan parantamiseksi ja hapettomien pohja-alueiden vähentämiseksi ovat tärkeitä, sillä ravintoverkot eivät ole tasapainossa. Ihmisen aiheuttamat muutokset elinympäristössä ovat heikentäneet monen lajin sietokykyä, mikä voi vaikeuttaa merellisten luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä ja heikentää alueellisten suojelutoimien tehokkuutta. Hyvässä tilassa olevalla meriekosysteemillä on luontaista vastustuskykyä ilmastonmuutosta ja muita ihmisen aiheuttamia paineita vastaan, sillä terveet pohjat sitovat ravinteita ja haitta-aineita ja monimuotoinen ravintoverkko on vähemmän altis heilahduksille kuin vähälajinen. Siksi Itämeren tilan parantaminen ja biodiversiteetin säilyttäminen on keino suojautua myös ilmastonmuutosta vastaan. Ehdotus Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaksi vuosiksi 2022—2027 sisältää toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi. Valiokunta kiirehtii toimenpideohjelman hyväksymistä ja toimeenpanoa.

Lohikantojen suojelun kansalliset tavoitteet

ICES ei nyt antanut tieteellistä neuvoa lohikantojen osalta, vaan se on odotettavissa vasta syksyllä. Päätösten viipymisen johdosta on epävarmaa, millä aikataululla tätä koskeva käsittely EU:ssa etenee. Valiokunta korostaa kansallisten suojelutoimien merkitystä kiintiösuositusten viipyessä. Heikkojen lohijokien pienten kantojen elpymistä tulee turvata kansallisen lohi- ja meritaimenstrategian tavoitteiden saavuttamiseksi. Kalastusrajoitusten ja Itämeren pääaltaalla tapahtuvan sekakalastuksen välttämisen ohella tärkeitä toimia ovat tärkeiden elinympäristöjen kunnostukset, vaellusreittien suojelu ja kunnostaminen vaellusesteiden poistamiseksi sekä painopisteen siirtäminen istutuksista kalojen luontaisen elinkierron vahvistamiseen ja pyynnin kohdistaminen eväleikattuihin istutettuihin lohiin.

Valiokunta toteaa, että harmaahyljekanta ja merimetsokanta ovat vahvoja ja niillä on vaikutuksensa kalakantojen tilaan. Erityisesti runsas harmaahyljekanta vähentää lohisaaliita pyydysvahinkojen, saaliiden pilaantumisen ja hylkeiden lohiin kohdistaman saalistuksen kautta. Harmaahylkeille on 1 000 hylkeen metsästyskiintiö, mutta käytännössä siitä jää suuri osa käyttämättä, kun vain noin 300 hyljettä metsästetään vuosittain. Tähän on yhtenä syynä hyljetuotteiden kauppakielto, johon Suomi ei ole yksin voinut vaikuttaa. Valiokunta korostaa tarvetta tehostaa kokonaiskestävästi hyljevahinkojen ehkäisemistä ja korvaamista sekä kiintiöiden puitteissa tapahtuvaa hyljekannan säätelyä. Olennaisen tärkeää on saada valmiiksi valmisteilla oleva hyljekannan hoitosuunnitelma sekä kehittää ja tukea vahinkoja ehkäiseviä tekniikoita, pyydyksiä ja käytänteitä.

Valiokunnan lausunto YmVL 16/2021 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 17.6.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juha Sipilä kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos